

WO.053.30.2024.SB

Kraków, 13 grudnia 2024 r.

Dotyczy: wstrzymania realizacji „Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Chrzanów na okres 01.01.2020–31.12.2029”

Szanowny Panie,

otrzymaliśmy Pana wniosek z 22.09.2024 r., także od Wojewody Małopolskiego, złożony w imieniu [imię], reprezentującego mieszkańców powiatu chrzanowskiego, o wstrzymanie wykonania „Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Chrzanów na okres 01.01.2020 – 31.12.2029” do czasu weryfikacji założeń analitycznych leżących u podstawy określenia wpływu wycinki drzew prowadzonej na podstawie Planu na powietrze powiatu chrzanowskiego.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie nie posiada kompetencji do podjęcia działań żądanych przez Pana.

Nadzór nad Lasami Państwowymi oraz nad gospodarką leśną w lasach stanowiących własność Skarbu Państwa sprawuje minister właściwy do spraw środowiska. W ramach tego nadzoru zatwierdza on plan urządzenia lasu dla lasów stanowiących własność Skarbu Państwa. Minister też nadzoruje wykonanie planu¹. Powinien Pan zatem skierować swój wniosek do Minister Środowiska i Klimatu.

Plan urządzenia lasu powinien zapewniać trwale zrównoważoną gospodarkę leśną, przy uwzględnieniu następujących celów:

- 1) zachowania lasów i korzystnego ich wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą;
- 2) ochrony lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody lub lasów szczególnie cennych ze względu na:
 - a) zachowanie różnorodności przyrodniczej,

¹ Art. 4 ust. 4, art. 5 ust. 1 pkt 1 i art. 22 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2024 r. poz. 530 i 1473).

- b) zachowanie leśnych zasobów genetycznych,
 - c) walory krajobrazowe,
 - d) potrzeby nauki;
- 3) ochrony gleb i terenów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie lub uszkodzenie oraz o specjalnym znaczeniu społecznym;
 - 4) ochrony wód powierzchniowych i głębinowych, retencji zlewni, w szczególności na obszarach wododziałów i na obszarach zasilania zbiorników wód podziemnych;
 - 5) produkcji, na zasadzie racjonalnej gospodarki, drewna oraz surowców i produktów ubocznego użytkowania lasu².

Projekt planu urządzenia lasu, przed przyjęciem, podlega strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko skutków realizacji tego planu³. Ocenę tę przeprowadza organ opracowujący projekt danego dokumentu, a regionalny dyrektor uczestniczy w tej ocenie – najpierw uzgadnia zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, a następnie opiniuje projekt m.in. pod kątem zapewnienia ww. celów.

Prognoza oddziaływania na środowisko, sporządzana dla projektu planu, ma:

- 1) określać, analizować i oceniać:
 - a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
 - b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
 - c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
 - d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,

² Art. 7 ustawy o lasach.

³ Art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112).

e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
 - ludzi, zwierzęta, rośliny,
 - wodę, powietrze, powierzchnię ziemi,
 - krajobraz, klimat, zasoby naturalne,
 - zabytki, dobra materialne
- z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

2) przedstawiać:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy⁴.

Z uwagi na tak obszerny zakres, prognoza często jest sporządzana w formie syntetycznej. Przytaczanie zbyt dużej ilości informacji może z niej czynić dokument nieprzystępny i nieprzejrzysty, a przecież jest on udostępniany społeczeństwu w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Projekt planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Chrzanów na okres 01.01.2020–31.12.2029, dalej „PUL”, sporządzony był przez Regionalną Dyрекcję Lasów

⁴ Art. 51 ust. 2 ustawy wymienionej w przypisie 3.

Państwowych w Katowicach, która przeprowadziła strategiczną ocenę oddziaływania skutków realizacji PUL na środowisko. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Krakowie brali udział w tej ocenie.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie, dalej „Regionalny Dyrektor”, pozytywnie zaopiniował projekt PUL w 2019 roku. Po analizie dokumentu wraz z prognozą stwierdził bowiem, że realizacja PUL nie będzie miała istotnego negatywnego wpływu na środowisko.

Autorzy prognozy położyli nacisk na analizę oddziaływania skutków realizacji PUL na elementy środowiska przyrodniczego, ponieważ działalność wynikająca z realizacji planu urządzenia lasu właśnie na te elementy środowiska ma największe oddziaływanie. Realizacja planu urządzenia lasu nie ma istotnego wpływu na powietrze i ludzi, gospodarka leśna nie jest uciążliwym emitorem, stąd Regionalny Dyrektor uznał, że nie zachodzi potrzeba dokonywania w prognozie pogłębionych analiz w tym zakresie.

Nie oznacza to jednak, że informacje o skutkach działań z zakresu gospodarki leśnej mogących pośrednio i bezpośrednio wpływać na powietrze, nie są przedstawiane w projekcie planu urządzenia lasu. Są, i organy biorą je pod uwagę, wydając opinię dotyczącą oddziaływania realizacji planu na środowisko jako całość. Zadaniem organów opiniujących, w tym regionalnego dyrektora ochrony środowiska, jest bowiem ocena prawidłowości wykonania analiz oddziaływania planu ze względu na skalę, zakres i rodzaj zadań wynikających z dokumentu.

Z projektu PUL wynikało, że powierzchnia ogólna Nadleśnictwa Chrzanów – w porównaniu z poprzednim planem urządzania lasu na lata 2010–2019 – uległa zwiększeniu o 149,46 ha (z powierzchni 20106,14 ha do 20255,60 ha). Zwiększeniu uległa również powierzchnia leśna z 19045,08 ha do 19275,97 ha, tj. o 230,89 ha, w tym lasów ochronnych z 18558,39 ha do 18584,41 ha, czyli o 26,02 ha. W przypadku powiatu chrzanowskiego powierzchnia lasów w zarządzie Nadleśnictwa uległa zwiększeniu z 10637,75 ha do 10686,4161 ha, zatem o 48,6661 ha.

Zwiększeniu uległy również wskaźniki obrazujące stan lasów Nadleśnictwa:

- średnia zasobność wzrosła z 177 m³/ha do 210 m³/ha,
- średni wiek drzewostanu wzrósł z 59 do 61 lat,
- zwiększyła się przeciętna lesistość z ok. 37% do 39,5%,

- zwiększył się okresowy przyrost z 4,46 m³/ha/rok do 4,94 m³/ha/rok.

Analizując zmieniające się wskaźniki charakteryzujące drzewostany Nadleśnictwa Chrzanów oraz planowane zabiegi, Regionalny Dyrektor uznał, że gospodarka leśna w Nadleśnictwie Chrzanów jest prowadzona w sposób zrównoważony, nie tylko z uwzględnieniem zasady trwałości lasów, ale wręcz w celu powiększania zasobów leśnych oraz ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów. Regionalny Dyrektor zaopiniował więc pozytywnie projekt PUL, stwierdziwszy że zwiększająca się powierzchnia lasów w zarządzie Lasów Państwowych będzie miała pozytywny wpływ na środowisko, w tym również na powietrze. Należy jeszcze raz podkreślić, że prawidłowo prowadzona gospodarka leśna nie ma negatywnego wpływu na stan powietrza.

Regionalny Dyrektor, wydając opinię, zaakceptował również planowane działania rębne związane z użytkowaniem lasu. Uznał bowiem, że nie będzie to miało istotnego negatywnego wpływu na stan środowiska, w tym na jakość powietrza. Użytkowanie lasu nie prowadzi do zmiany sposobu użytkowania terenu, bądź przekształcenia terenów leśnych w grunty o innym charakterze użytkowania. W trakcie prac z zakresu gospodarki leśnej zmienia się faza rozwojowa drzewostanu. W miejsce usuniętego drzewostanu dojrzałego pojawia się młode pokolenie drzewostanu.

Drzewostan dojrzały jest użytkowany w formie rębni zupełnych, polegających na jednorazowym usunięciu całego drzewostanu z określonej powierzchni, z ewentualnym pozostawieniem nasienników, przestojów lub biogrup drzewostanu rębnego. Następnie jest wprowadzane młode pokolenie drzewostanu. Rębnie takie są zalecane dla gatunków światłożądnych.

W Nadleśnictwie Chrzanów planowano również rębnie złożone, których główną cechą jest niejednoczesne usuwanie poszczególnych drzew. Działanie takie ma na celu stworzenie okresowej osłony górnej lub bocznej dla pojawiającego się naturalnie lub sztucznie odnowienia.

Duże zróżnicowanie technologii tych rębni wynika z konieczności uwzględnienia odmiennych wymagań ekologicznych różnych, odnawianych jednocześnie, gatunków drzew oraz mnogości możliwych kombinacji składu gatunkowego drzewostanu wyjściowego (odnawianego) i docelowego. Przyjęty sposób użytkowania jest więc determinowany określonym składem gatunkowym i specyficznymi warunkami siedliskowymi.

Na terenie Nadleśnictwa dominują siedliska borowe – 71,14% powierzchni, siedliska lasowe zajmują 28,86% powierzchni. Z tego powodu w drzewostanach dominuje sosna zwyczajna. Sosna jest gatunkiem światłożądny i dlatego sposób gospodarowania w takich drzewostanach polega głównie na wykorzystaniu rębni zupełnych.

Wybór sposobu zagospodarowania lasu jest podyktowany również potrzebą doprowadzenia do zgodności drzewostanów z siedliskiem. W nadleśnictwie Chrzanów drzewostanów zgodnych z siedliskiem jest 58%, częściowo zgodnych – 36%, a niezgodnych – 6%.

W wyniku działań Nadleśnictwa Chrzanów w latach 2010–2019 udział sosny pod względem powierzchniowym uległ zwiększeniu z 72,24% do 74,06%. Jest to przede wszystkim związane z dużym udziałem siedlisk borowych, ale także ze zmniejszeniem udziału gatunków obcych, m.in. sosny czarnej – z 0,96% do 0,43% i dębu czerwonego – z 1,19% do 0,9%. W ich miejsce wprowadzono gatunki rodzime. Dzięki przebudowie drzewostanów i doprowadzeniu do zgodności drzewostanów z siedliskiem udział buka pod względem powierzchniowym zwiększył się z 4,19% do 5,8%, udział dębu z 1,27% do 1,53%. Zwiększył się również udział jawora, klona, wiąza, graba, lipy.

W ocenie Regionalnego Dyrektora jest to pozytywny trend, gdyż drzewa liściaste są bardziej odporne na zmieniające się warunki klimatyczne. To ukazuje również, że gospodarka jest prowadzona na podstawach ekologicznych.

Wzrost bioróżnorodności drzewostanów Nadleśnictwa jest wynikiem wprowadzania w odnowieniach gatunków cennych domieszek, stosowania rębni złożonych oraz prowadzonej przebudowy drzewostanów. Działania planowane w projekcie PUL na lata 2020–2029 wskazywały na utrzymywanie tego kierunku, stąd Regionalny Dyrektor pozytywnie ocenił projekt PUL.

Osoby nie znające zasad gospodarki leśnej często oceniają prace prowadzone w lesie z punktu widzenia pojedynczego wydzielenia czy oddziału leśnego. Projekt planu obejmującego kilkanaście tysięcy hektarów lasu (w Nadleśnictwie Chrzanów – 19 275,97 ha) musi mieć charakter uogólniony, nie odnosić się do poszczególnych wydzieleń leśnych. Zadaniem Regionalnego Dyrektora jest natomiast ocena oddziaływania całego projektu planu urządzenia lasu na środowisko.

Odnosząc się do powietrza jako elementu środowiska, ocenę jego jakości i obserwacje zmian prowadzi Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach państwowego monitoringu środowiska. Oceny jakości powietrza dokonuje się w następujących strefach:

- 1) aglomeracje;
- 2) miasta;
- 3) pozostały obszar województwa niewchodzący w skład aglomeracji i miast.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska, w terminie do dnia 30 kwietnia każdego roku, dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni oraz odrębnie dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref.

Dla stref, w których poziom substancji w powietrzu przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, zarząd województwa, w terminie 12 miesięcy od dnia otrzymania wyników oceny poziomów substancji w powietrzu i klasyfikacji stref, opracowuje i przedstawia do zaopiniowania właściwym wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom projekt uchwały w sprawie programu ochrony powietrza, mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji.

Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego został przyjęty 28 września 2020 roku uchwałą Sejmiku Województwa Małopolskiego. Dokument zawiera głęboką analizę jakości powietrza w regionie oraz przewiduje długo- i krótkoterminowe działania naprawcze.

Jako główny czynnik, mający wpływ na jakość powietrza w województwie małopolskim, wskazano emisję pochodzącą z sektora komunalno-bytowego. W strukturze zanieczyszczeń odpowiada ona odpowiednio za około: 77% emisji PM₁₀, 88% emisji PM_{2,5}, 97% emisji B(a)P oraz 14% emisji NO_x.

Kolejnym ze źródeł emisji, uwidaczniającym się zwłaszcza w dużych miastach i aglomeracjach, jest transport, odpowiadający w skali województwa za około: 5% emisji PM₁₀, 4% emisji PM_{2,5} oraz 44% emisji NO_x.

Na stacjach komunikacyjnych przez cały rok utrzymuje się podwyższony poziom PM₁₀ oraz NO₂, co spowodowane jest znacznym ruchem pojazdów spalinowych – poza emisją związaną ze spalaniem paliw w silnikach, także procesami ścierania się opon, klocków hamulcowych oraz nawierzchni jezdni. Ruch samochodowy powoduje również wtórny unos pyłu z powierzchni jezdni.

Emisja przemysłowa w skali województwa generuje niewielkie ilości pyłów (8% emisji PM10 i 4% emisji PM2,5), jednak jest istotnym źródłem emisji gazów do powietrza – odpowiada za 28% emisji NOx.

Pozostałe źródła, takie jak rolnictwo (uprawa oraz hodowla), lasy oraz pożary, odpowiadają za emisję: 13% NOx, 10% PM10 oraz 4% PM2,5.

W Programie ochrony powietrza dla województwa małopolskiego wskazano zatem działania naprawcze w trzech obszarach: ograniczeniu niskiej emisji, emisji z transportu oraz emisji przemysłowych.

Z pewnością zwiększanie lesistości i ograniczenie wylesiania pozytywnie wpływa na jakość powietrza. Minister Klimatu i Środowiska podjęła w kwietniu inicjatywę opracowania map tzw. „lasów społecznych” wokół największych polskich miast. Minister uznała, że w obliczu zmian klimatycznych i spadku bioróżnorodności celowe jest wzmocnienie znaczenia pozaprodukcyjnych usług ekosystemowych zapewniających bioróżnorodność, regulujących klimat, miejsce do rekreacji i odpoczynku. Efektem prac będzie wyznaczenie obszarów leśnych przeznaczonych głównie na społeczne aktywności oraz wypracowanie zasad gospodarowania wokół dużych ośrodków miejskich.

Z poważaniem,

**Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Krakowie**

Rafał Rostecki

/podpis elektroniczny/